

- views of world agencies and organizations.” *BusinessInform*, no. 9, 2015, pp. 135-139.
10. The official website of the US Research Center “The Heritage Foundation”, www.heritage.org/index. Accessed 1 Mar. 2018.
11. Fedorchak, Olha. “International indexes of investment attractiveness of Ukraine.” *Bulletin of the National Academy of Public Administration under the President of Ukraine. Series: Public Administration*, no. 3, 2016, pp. 21-28.
12. The official website of the European Business Association, eba.com.ua. Accessed 1 Mar. 2018.

Рецензенти:

Мельник В. М. – д.е.н., професор, професор кафедри фінансів ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»;

Погріщук Г. Б. – д.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Вінницького навчально-наукового інституту ТНЕУ.

УДК 330.5

ББК 65.011

Фуфалько І. Ю.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ВВП ТА НАЦІОНАЛЬНОГО БАГАТСТВА ЯК КЛЮЧОВИХ ІНДИКАТОРІВ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇНИ

ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: +380508850714,
e-mail: ivan.fufalko@aiesec.net

Анотація. Стаття присвячена дослідженню економічного значення таких ключових показників Системи національних рахунків як Валовий внутрішній продукт (ВВП) та Національне багатство та їх ролі в процесі аналізу економічного стану країн. Проаналізовано взаємозв'язок та взаємозалежність між даними індикаторами економічного розвитку та визначено ключові чинники, що впливають на ефективність та продуктивність використання національного багатства як сукупності природного, виробничого (промислового) та людського капіталів у сто сорока країнах світу.

Для розрахунку ефективності використання національного багатства країни використано такий економічний показник як ROE, що розраховується діленням ВВП на Національне багатство скориговане на величину чистих іноземних активів. Серед 140 країн світу середній рівень ефективності використання національного багатства у ТОП-10 найрозвиненіших країн становить 6,98%, у ТОП-40 – 7,08%. Середній рівень ефективності використання національного багатства у країнах із 40 по 90 рейтингове місце становить 7,92%, а у країн із 91 по 140 місце, тобто у найбідніших та найменш економічно розвинених країн – 5,37%.

Ключові слова. Національне багатство, валовий внутрішній продукт, природний капітал, промисловий капітал, людський капітал.

Fufalko I. Yu.

CORRELATION OF GDP AND NATIONAL WEALTH AS KEY INDICATORS OF COUNTRY'S ECONOMIC DEVELOPMENT

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Finance,

Shevchenko Str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: +380508850714
e-mail: ivan.fufalko@aiesec.net

Abstract. The article investigates the economic importance of the key indicators of the national accounts system as a gross domestic product (GDP) and national wealth and their role in assessing the country's economic situation. National wealth is defined as the aggregate of natural, industrial (industrial) and human capital in one forty countries of the world. Interdependence and interdependence between these indicators of economic development are analyzed. The main factors influencing the efficiency and productivity of the use of national wealth are determined.

To measure the effectiveness of using the country's national wealth, an economic indicator such as ROE is calculated by dividing GDP into national wealth adjusted for the value of net foreign assets. Among the 140 countries in the world, the average level of use of national wealth in the TOP-10 most developed countries is 6.98%, in the top-40 - 7.08%. The average level of national wealth productivity in countries with a 40 to 90 rating position is 7.92%, while in the 50 poorest and least developed countries, it stands at 5.37%.

Keywords. National wealth, gross domestic product, natural capital, industrial capital, human capital.

Вступ. Основним завданням держави в сучасному світі є забезпечення добробуту за рахунок підвищення рівня та якості життя населення. В економічному словнику знаходимо наступне визначення: добробут – ступінь (повнота) забезпеченості населення країни, окремої соціальної групи, сім'ї, особи *життєво необхідними засобами, матеріальними, соціальними, культурними й духовними благами*. Якщо розглядати економічну площину поняття «добробут», то маємо на увазі таку категорію як рівень життя, який залежить від *рівня розвитку продуктивних сил¹, економічного стану держави, виробничих відносин та принципів розподілу результатів праці²*.

Як бачимо, високий рівень життя передбачає забезпеченість населення різного роду благами. В сучасному світі основним економічним вимірником рівня життя населення виступає валовий внутрішній продукт (далі – ВВП), який береться за основу при оцінці рівня розвитку країн та якості життя в них. Саме ВВП в розрахунку на душу населення характеризує стан забезпеченості громадян різного роду благами: товарами, роботами та послугами. Втім, варто зазначити, що ВВП є лише поточним індикатором стану економіки країни, оскільки демонструє річний рівень доходів всіх економічних суб'єктів відповідно до обсягів створеної ними доданої вартості, але він не дає інформації про довгострокові тенденції та перспективи розвитку економіки відповідної країни, про її стабільність та стійкість в стратегічному аспекті.

Постановка проблеми. Якщо розглядати добробут та економічну спроможність будь-якого економічного суб'єкта: чи то підприємства, чи домогосподарства, то недостатньо володіти лише інформацією про рівень його доходів в поточному періоді. Коли мова заходить про економічну стійкість та фінансову спроможність, необхідно брати до уваги також наявність та стан активів, що перебувають у власності економічного суб'єкта, оскільки це надає інформацію про його здатність подолати економічні труднощі чи кризові явища в разі виникнення непередбачуваних ситуацій та зміни економічної кон'юнктури.

Таким чином, об'єктивно оцінити фінансово-економічний стан та стійкість до ризиків у разі настання кризових ситуацій можливо лише володіючи повною інформацією як про рівень доходів, так і про стан активів та пасивів відповідного економічного суб'єкта. Очевидним є той факт, що дане твердження стосується як домогосподарств чи підприємств, так само й держави. Відповідно тому, в Системі національних рахунків присутній крім ВВП і такий показник як Національне багатство.

Саме тому виникає потреба більш чіткого визначення економічного значення вищезгаданих макроекономічних показників, виявлення взаємозв'язку між ними, що дозволить виявити можливі шляхи пришвидшення та оптимізації процесів економічного зростання.

Результати. Серед категорій, які характеризують процеси суспільного відтворення, національному багатству притаманне те, що з одного боку воно безпосередньо пов'язане з виробництвом національного доходу та його відтворенням: воно зростає за рахунок вказаного доходу в тому разі, коли він відтворюється на розширеній основі. З іншого боку, від його обсягів та якісного складу значною мірою залежать масштаби розширеного відтворення, рівень добробуту народу. Обсяги національного багатства є свідченням економічної потужності країни.

Національне багатство - сукупність матеріальних і духовних благ у грошовій формі, нагромаджених за всю історію функціонування національної економіки. В економічній науці існують два концептуальні підходи до його розуміння і визначення.

В основу першого покладено концепцію балансу народного господарства, відповідно до якої національне багатство постає як сукупність матеріальних благ, якими розпоряджається суспільство та які створені працею людей за попередній період розвитку.

Відповідно до концепції національних рахунків національне багатство визначається як сума чистого власного капіталу всіх суб'єктів господарювання, тобто в нього входять, крім матеріальних благ і ресурсів, також невиробничі матеріальні активи (авторські права, ліцензії і т. п.), фінансові активи (без фінансових зобов'язань).

У широкому розумінні слова до національного багатства слід включати те, чим в тій чи іншій формі володіє нація. При такому розумінні змісту цієї категорії до його складу зараховують не лише матеріальні блага, а й усі природні ресурси, твори мистецтва тощо [1].

Якщо звернути увагу на масштаби національного багатства країн та рівні їх ВВП, то в основному спостерігається їх значна кореляція, що знову ж таки підтверджує той факт, що національне багатство є первинним чинником добробуту, а ВВП похідним від нього. Вбачає очевидним зв'язок національного багатства й темпів розвитку економіки вітчизняний науковець С.С. Шумська.

Відповідно до останнього дослідження Світового банку "Зміна багатства націй 2018" [3], його фахівці зазначають, що рівень доходів та добробуту нації забезпечується активами країни, іншими словами – її багатством. Науковці стверджують, що сталий економічний розвиток вимагає інвестування, тобто капіталовкладень, а також управління відповідним портфелем капітальних активів.

В даній науково-аналітичній роботі до складу Національного багатства країни окрім *природного та виробничого капіталів включають також людський капітал та чисті іноземні активи*. Варто зазначити, що в даній праці вперше було проведено оцінку людського капіталу на основі принципу дисконтування доходів, які отримує людина протягом всього її життя. Це дозволило удосконалити оцінку національного багатства, оскільки на сучасному етапі розвитку суспільних відносин саме людський капітал є основою створення максимальної доданої вартості, а людина стає найціннішим капіталом підприємства та держави. Підтвердженням цього слугує той факт, що в розвинених країнах частка людського капіталу в національному багатстві сягає 70 відсотків, а в цілому серед всіх країн – не менше 40.

Як бачимо із складових національного багатства, то його основою є капітал в різних його формах. Термін капітал в економічній теорії має чимало визначень, але найбільш вживано визначення американського економіста Ірвінга Фішера (1867–1947), який визначає його як запас економічних благ і економічних ресурсів (тобто

багатство), використання якого обертається зворотним потоком доходів. Інституціоналісти додають до запасу благ і ресурсів також права. За бухгалтерським визначенням, капітал - це активи за вирахуванням пасивів [2].

Згідно П(С)БО 1 активи – це ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до отримання економічних вигід у майбутньому. Якщо висловитись простіше, то актив – це власність, яка приносить дохід. Таким чином, збільшення активів (розширене відтворення) за рахунок власних ресурсів, тобто без зростання зобов'язань (пасивів), забезпечує збільшення капіталу, а отже і багатства економічного суб'єкта. Попри це сама лише наявність активів не є гарантією отримання доходів та нарощення капіталу. Капітал – це активи, які спрямовані на створення доданої вартості, а формування багатства відбувається шляхом розширеного відтворення, а не просто використання активів для створення доходу. Капітал – це не просто вартість, а самозростаюча вартість. Спрямування активів в сферу виробництва чи надання послуг з метою отримання прибутку називається капіталовкладеннями або інвестиціями.

Виходячи з визначення поняття активу робимо висновок, що дохід є похідним від активу. Інтерпретувачи це в контексті економіки держави, розуміємо, що ВВП як агрегований індикатор рівня доходу всіх економічних суб'єктів є похідним від величини активів. Тоді як національне багатство є вартістю чистих активів, тобто активів за мінусом зобов'язань.

Враховуючи той факт, що різні види активів можуть спрямовуватись у різних пропорціях у різні сфери діяльності, які мають різну ефективність, вбачаємо за доцільне дослідити продуктивність національних капіталовкладень різних країн світу. Відтак, щоб визначити ефективність економіки країни та продуктивність її активів необхідно обсяг доходів (ВВП) розділити на вартість активів, за рахунок використання яких він був створений. До складу останніх входять внутрішні активи країни (національне багатство), а також зовнішні активи – залучені, тобто активи, що належать іноземним суб'єктам. Вони власне і відображаються рівнем чистих іноземних активів. Якщо чисті іноземні активи додатні, це означає, що національне багатство країни використовується для створення доданої вартості в іншій країні, а отже його необхідно відняти при розрахунку ефективності економіки за показником ВВП.

Якщо ж говорити про ефективність використання національного багатства, то тут можна брати до уваги не ВВП, а ВНП, оскільки він власне демонструє обсяги створеної доданої вартості національними підприємствами, які власне і формують національне багатство країни.

Для визначення рівня ефективності економіки країни скористаємось таким аналітичним економічним показником як рентабельність активів (ROA), з урахуванням чистих іноземних активів. В корпоративних фінансах коефіцієнт ROA вираховується як прибуток розділений на вартість активів підприємства. Враховуючи той факт, що ВВП включає в себе вартість кінцевих товарів та послуг, тобто за мінусом собівартості, тоді розуміємо, що ВВП в контексті суспільних фінансів власне і є аналогом прибутку підприємства. Таким чином, розділивши ВВП на Національне багатство за мінусом чистих іноземних активів, отримаємо показник ефективності використання активів держави.

У вище згаданому дослідженні Світового банку аналізувались показники національного багатства 141 країни за 2014 рік. Доповнивши ці дані інформацією про ВВП країни за цей же рік, отримано базу даних, на основі якої проводились розрахунки ефективності використання національного багатства країн світу. В таблиці 1 наведено вибіркового перелік країн, які були проаналізовані. В основі градації країн за

рейтинговою шкалою покладено ВВП на душу населення, як базовий показник визначення рівня життя в країні.

Проаналізувавши відповідні параметри ефективності використання національного багатства в країнах світу бачимо, що середній рівень ефективності використання національного багатства у ТОП-10 найрозвиненіших країн становить 6,98%, у ТОП-40 – 7,08%. Середній рівень ефективності використання національного багатства у країнах із 40 по 90 рейтингове місце становить 7,92%, а у країн із 91 по 140 місце, тобто у найбідніших та найменш економічно розвинених країн – 5,37%. Варто припустити, що саме зростання продуктивності національного багатства у країнах з доходами вище середнього у період з 1995 по 2014 роки може виступати причиною того, що їх частка в світовому багатстві зросла з 19 до 28%, тоді як частка національного багатства країн з високими доходами зменшилась із 75 до 65 %.

У ТОП-30 найрозвиненіших країн знаходяться 14 із 15 країн, чії чисті іноземні активи на душу населення перевищують 10 000 доларів США, тобто це ті країни, які активно інвестують свої ресурси в активи інших країн. Це можна пояснити тим, що їх власні економіки наскільки розвинені, що більш ефективним стає інвестування в інші, менш розвинені країни задля розширення свого впливу та більш ефективного розміщення ресурсів.

Серед 30 найрозвиненіших країн зустрічаються також 6, які мають досить низьку ефективність використання національного багатства на рівні 5,19%. Це Австралія, США, Канада, Ісландія, Кувейт та Саудівська Аравія. Важко однозначно сказати, що є причиною такої низької ефективності, проте деякі з цих країн є дуже великими за територією і володіють одними із найбільших показників національного багатства у світі. Цілком ймовірно, що поєднання цих двох чинників спричинює труднощі в управлінні ефективністю таким значним багатством на великій території, що потребує більш ґрунтовного дослідження.

З іншої сторони, ще п'ять територіально найбільших країн – Росія, Китай, Бразилія, Аргентина та Казахстан знаходяться на 40-х позиціях в рейтингу, і ефективність їх економіки є досить високою на рівні 7,33 %. Національне багатство в цих країнах на душу населення є в 5-10 разів меншим ніж у країнах з першої 20-ки, таким чином велика територія, але посередні розміри національного багатства дозволяють ефективно ним управляти. Проте ефективне управління в цих країнах не сприяє нарощенню національного багатства і відповідного зростання ВВП.

Таблиця 1

Розрахунок продуктивності використання національного багатства за показником ВВП

Table 1

National wealth productivity in terms of GDP

№	Країна	Національне багатство/ особу	Чисті іноземні активи	ВВП / особу	ROA	№	Країна	Національне багатство/ особу	Чисті іноземні активи	ВВП / особу	ROA
1	Luxembourg	1 288 607,00	38 654,00	112 156,87	8,97	39	<i>Poland</i>	<i>154 932,00</i>	<i>- 8 912,00</i>	<i>14 380,93</i>	<i>8,78</i>
2	Norway	1 671 756,00	140 018,00	97 376,17	6,36	40	<i>Hungary</i>	<i>165 519,00</i>	<i>- 9 222,00</i>	<i>13 895,96</i>	<i>7,95</i>
3	Qatar	1 597 125,00	156 323,00	96 683,11	6,71	41	<i>Croatia</i>	<i>147 545,00</i>	<i>-11 169,00</i>	<i>13 486,02</i>	<i>8,50</i>
4	Switzerland	1 466 757,00	79 200,00	86 955,74	6,27	42	<i>Russian Fed.</i>	<i>188 715,00</i>	<i>2 175,00</i>	<i>12 915,21</i>	<i>6,92</i>
5	Australia	1 046 785,00	- 31 187,00	61 557,81	5,71	49	<i>Turkey</i>	<i>45 998,00</i>	<i>-5 921,00</i>	<i>10 398,20</i>	<i>20,03</i>
6	Denmark	854 331,00	26 103,00	60 389,39	7,29	63	<i>Maldives</i>	<i>44 991,00</i>	<i>-6 177,00</i>	<i>6 836,06</i>	<i>13,36</i>
7	Sweden	886 129,00	- 4 073,00	58 800,59	6,61	122	Haiti	15 040,00	- 101,00	823,97	5,44
8	Singapore	775 196,00	123 004,00	56 319,30	8,64	123	Sierra Leone	14 742,00	- 304,00	796,91	5,30
9	United States	983 280,00	- 23 000,00	54 620,64	5,43	124	Uganda	13 732,00	- 299,00	730,91	5,21
10	Ireland	627 256,00	- 51 620,00	53 373,62	7,86	125	Burkina Faso	12 323,00	- 155,00	710,83	5,70
11	Netherlands	792 396,00	31 910,00	51 369,91	6,75	126	Rwanda	21 619,00	- 217,00	706,43	3,24
12	Austria	694 616,00	- 239,00	51 175,92	7,36	127	Mali	17 165,00	- 208,00	697,35	4,01
13	Iceland	825 857,00	- 187 717,00	50 988,74	5,03	128	Nepal	14 368,00	89,00	696,97	4,88
14	Canada	1 016 593,00	3 324,00	50 323,22	4,97	129	Togo	18 924,00	- 204,00	647,07	3,38
15	Finland	726 422,00	- 683,00	49 650,17	6,83	130	Mozambique	7 718,00	- 1 117,00	613,02	6,94
16	Germany	729 064,00	16 804,00	47 659,03	6,69	131	Ethiopia	13 125,00	- 229,00	539,77	4,04
17	Belgium	645 969,00	24 086,00	47 605,90	7,66	132	Guinea	8 943,00	- 279,00	531,87	5,77
18	Kuwait	1 123 144,00	185 408,00	45 921,78	4,90	133	Congo	12 256,00	- 119,00	463,12	3,74
19	United Kingdom	647 694,00	- 10 577,00	45 581,21	6,92	134	Liberia	10 227,00	- 1 665,00	461,27	3,88
30	<i>Portugal</i>	<i>274 453,00</i>	<i>- 24 308,00</i>	<i>22 114,28</i>	<i>7,40</i>	135	Madagascar	9 237,00	- 430,00	449,48	4,65
31	<i>Greece</i>	<i>227 925,00</i>	<i>- 25 179,00</i>	<i>21 852,18</i>	<i>8,63</i>	136	Gambia, The	5 208,00	- 496,00	427,86	7,50
32	<i>Estonia</i>	<i>258 903,00</i>	<i>- 7 876,00</i>	<i>19 742,95</i>	<i>7,40</i>	137	Niger	11 623,00	- 278,00	419,86	3,53
33	<i>Slovak Rep.</i>	<i>213 211,00</i>	<i>- 11 919,00</i>	<i>18 449,43</i>	<i>8,20</i>	138	CAR	21 055,00	- 202,00	371,75	1,75
35	<i>Lithuania</i>	<i>169 046,00</i>	<i>- 7 047,00</i>	<i>16 448,15</i>	<i>9,34</i>	139	Burundi	7 579,00	- 107,00	286,03	3,72
37	<i>Latvia</i>	<i>236 906,00</i>	<i>- 9 049,00</i>	<i>16 034,85</i>	<i>6,52</i>	140	Malawi	10 442,00	- 142,00	255,34	2,41

Якщо поглянути на країни з найвищою ефективністю використання національного багатства (див. табл. 2), то можна побачити, що в цих країнах на високому рівні розвинений морський рекреаційний туризм. Такі високі показники можуть бути зумовлені тим, що в аналізі зміни багатства народів фахівцями Світового банку не враховано частку власне морських ресурсів. Таким чином, при удосконаленні методології оцінки національного багатства і врахуванні даного елемента відбудеться корекція показника продуктивності за рахунок збільшення бази розрахунку – самого національного багатства.

Таблиця 2

Рейтинг країн з найвищою ефективністю використання національного багатства

Table 2

Rating of the countries with the highest productivity of national wealth

№ п/п	Країна	Національне багатство на душу населення	Чисті іноземні активи на душу населення	ВВП на душу населення	Продуктивність національного багатства у ВВП
1	Turkey	45 998,00	- 5 921,00	10 398,20	20,03
2	Maldives	44 991,00	- 6 177,00	6 836,06	13,36
3	Mauritius	97 018,00	10 346,00	10 500,15	12,11
4	Lebanon	65 148,00	- 12 151,00	8 894,89	11,51
5	Bosnia and Herzegovina	40 486,00	- 2 592,00	4 709,04	10,93
6	Comoros	8 836,00	- 50,00	931,18	10,48
7	Argentina	126 516,00	1 033,00	12 567,79	10,02
8	Bahrain	270 311,00	21 816,00	24 863,25	10,01
9	Azerbaijan	85 341,00	7 384,00	7 776,02	9,97
10	Macedonia, FYR	52 210,00	- 2 945,00	5 464,38	9,91

Ще одним цікавим фактом є те, що з-поміж 50 найбідніших країн світу зустрічаються багато таких (15 країн), які мають високу продуктивність національного багатства, але це не забезпечує їм нарощення активів, а відповідно і спіралеподібного розвитку та зростання економіки. Це може свідчити про недоліки в управлінні розподілом суспільного доходу та про неефективну державну економічну політику.

Виходячи з отриманих результатів дослідження можна стверджувати, що не лише розмір національного багатства має важливе значення при аналізі багатства та рівня життя населення, але й ефективність управління природними, виробничими, людськими та фінансовими активами, що спричинює різну продуктивність їх використання, а отже і різний рівень доходу на душу населення. Виходячи з доступних даних, підвищення ефективності управління національним багатством країни і відповідно його продуктивності, на прикладі України із 5 до 7% дозволить збільшити ВВП на 40%, а із 2 до 5% в Нігері забезпечить зростання ВВП на 150%.

Поясненням такої диференціації продуктивності національного багатства може бути різна економічна політика країн щодо використання наявних ресурсів та відмінності у розподілі створених відповідною економікою благ. Так, Шумська С.С. згадує у своїй праці пропозицію В.К. Фальцмана щодо застосування двоїстої оцінки економічного зростання, яка дає змогу виміряти показники “потоків продукції національного доходу і, крім того, запасів майна, природних, людських ресурсів та інноваційного потенціалу, тобто елементів багатства”[4].

Така оцінка допомагає виділити 4 типи економічної динаміки:

- 1) зростання національного продукту та багатства;
- 2) збільшення національного продукту за рахунок зменшення національного багатства;
- 3) скорочення національного продукту за приросту багатства;
- 4) зменшення як продукту, так і багатства.

За динаміки першого типу, що є найбільш прийнятною для суспільства, використання невідтворюваних ресурсів компенсується приростом інших елементів багатства. Динаміка другого типу властива періодам, коли економічне зростання супроводжується зменшенням/втратою важливих елементів національного багатства, можливо навіть втратою якісних характеристик багатства (включаючи людський капітал). Економічна динаміка третього типу можлива в практиці розвинутих країн, де навіть у періоди циклічної кризи зі скороченням темпів зростання ВВП спостерігається збереження або приріст національного багатства. Динаміка четвертого типу характерна переважно для країн, які у своєму розвитку, за відсутності чіткої стратегії, проводять реформи, відірвані від ресурсних можливостей, або, навпаки, зволікають із проведенням необхідних перетворень, "проїдаючи" нагромаджене попередніми поколіннями. Таким чином, розгляд двоїстих оцінок економічного зростання підтверджує важливість розробки довгострокової стратегії економічного розвитку країни, де у вимірі національного багатства й добробуту майбутніх поколінь стає чітко зрозумілою ціна проведених реформ і темпів економічного зростання.

Очевидно, що розглядаючи моментні точкові значення показників ВВП та національного багатства станом на 2014 рік, важко в повній мірі змодельовати кореляцію між ними, тому для більшої точності варто брати до уваги також динаміку зміни цих елементів системи національних рахунків. В той же час, виявлені розбіжності в продуктивності управління національним багатством країн та запропоновані чотири можливі типи динаміки економічних процесів створюють передумови для подальшого дослідження та з'ясування конкретних факторів впливу на зміну продуктивності використання національного багатства країн, що є важливим для забезпечення економічного зростання країн та забезпечення добробуту їх населення.

Висновок. Підсумовуючи вищесказане розуміємо, що ВВП та Національне багатство є ключовим взаємодоповнюючими та взаємопов'язаними макроекономічними індикатором економічного стану суспільства та рівня життя населення. Так, рівень ВВП країни залежить від величини національного багатства та ефективності управління активами, які до нього включаються (природний, виробничий та людський капітал, а також чисті фінансові активи). Таким чином, визначено, що забезпечення зростання ВВП можливе за рахунок наступних чинників:

1. Покращення управління національним багатством, що дозволяє більш ефективно розподіляти наявні ресурси досягаючи вищої продуктивності та забезпечуючи зростання обсягів доданої вартості на одиницю вартості активів, що веде до збільшення ВВП на душу населення.

2. Нарощення національного багатства за рахунок розширеного відтворення, тобто вкладення капіталу в створення активів, які будуть приносити додатковий дохід у наступних періодах.

В поєднанні, ці два інструменти – розширене відтворення та підвищення продуктивності активів (національного багатства) за рахунок ефективного управління забезпечують стійке зростання економічних показників та покращення рівня життя населення.

1. Федоренко В. Г., Діденко О. М., Руженський М. М., Іткін О. Політична економія: Підручник / За науковою ред. доктора економ, наук, проф. В. Г. Федоренка. – К. : Алерта, 2008. - 487 с.

2. Микроэкономика : учебник для бакалавров / А. С. Булатов, С. А. Бартечев, О. В. Соколова, В.Б. Супян ; под ред. А. С. Булатова. – М. : Издательство Юрайт, 2016. – 439 с.
3. Lange, Glenn-Marie, Quentin Wodon, and Kevin Carey, eds. 2018. *The Changing Wealth of Nations 2018: Building a Sustainable Future*. Washington, DC: World Bank. doi:10.1596/978-1-4648-1046-6.
4. Шумська, С. С. Національне багатство України у вимірі показників СНР [Текст] / С. С. Шумська // *Фінанси України*. – 2012. – № 4. – С. 27-40
5. Чечель О. М. Базові критерії добробуту населення / О. М. Чечель // *Інвестиції: практика та досвід*. – 2011. – № 1. – С. 82-85. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_1_23.
6. Куклин В., Сиренькая А. Богатство и социальное развитие наций / В. Куклин, А. Сиренькая // *Український соціологічний журнал*. – 2016. – № 1–2. – С. 42-57.
7. Бобух І. М. Національне багатство як основа для фінансового розвитку України / І. М. Бобух // *Модернізація публічного сектору в Україні: можливості, виклики та обмеження фіскальної децентралізації* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. семінару, Київ, 11-14 квіт. 2016 р. / ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана», каф. фінансів ; редкол.: В. Федосов (голова) [та ін.]. – Київ : Аграр Медіа, 2016. – С. 43–47. – Текст парал. англ.
8. Шутаєва О.О. Структура та основні підходи к оцінки людського капіталу / О.О. Шутаєва // *Культура народів Причорноморья*. – 2014. – № 278, Т. 2. – С. 31-34.

References

1. Fedorenko, V., Didenko, O., Ruzhens'kii, M., and O. Itkin. *Political economy*, Alerta, 2008.
2. Bulatov, A., Bartenev, S., Sokolova, O., and V. Supian. *Microeconomics*, Yurait, 2016.
3. Lange, Glenn-Marie, Quentin, Wodon, and Kevin Carey, eds. *The Changing Wealth of Nations 2018: Building a Sustainable Future*, World Bank, 2018. doi: 10.1596/978-1-4648-1046-6.
4. Shums'ka, S. "Ukrainian national wealth in measure of SNA indicators." *Finances of Ukraine*, no.4, 2012, pp 27-40.
5. Chechel, O. "Basic criteria of the population's welfare." *Investments: practice and experience*, no.1, 2011, pp. 82-85. Vernadsky national library of Ukraine, nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_1_23. Accessed 1 Mar. 2018.
6. Kuklin, V., and A. Sirenkaia. "Wealth and social development of the nation." *Ukrainian sociological journal*, no.1–2, 2016, pp. 42-57.
7. Bobuh, I. "National wealth as the basis for Ukraine's financial development." *International scientific conference "Modernization of the Ukrainian public sector: opportunities, challenges and restrictions of the fiscal decentralization"*, 2016, pp. 43-47.
8. Shutaieva, O. "Structure and main approaches to human capital assessment." *Culture of the Black Sea people*, vol. 2, no. 278, 2014, pp. 31-34.

Рецензенти:

Ткачук І.Г. (головний редактор) – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника",

Кропельницька С.О. – кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів ДВНЗ "Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника".

УДК 338.2+355.40

ББК 32.973

Король В.С.

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА: АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАГРОЗ ДЛЯ УКРАЇНИ

Тернопільський національний економічний університет,
Міністерства освіти і науки України,
Кафедра менеджменту і маркетингу,
вул. Дністровська, 32, м. Івано-Франківськ,
76000, Україна,
тел.: 77-30-90,
e-mail: king_stat@i.ua